

MUNIVIEN KANOJEN LUOMUHOITO

12/2016

1

Teksti pohjautuu julkaisuun Luomutuotanto 2 – Eläin-
tuotannon ohje, Eviran ohje 18217/9, voimaan 1.6.2016

- Varmista ohjeiden yksityiskohdat aina uusimmasta painoksesta.
- Polkua seuraten löydät luomuvalvonnan lomakkeet ja voimassaolevat tuotantoehdot <https://www.evira.fi/>
- Valitse etusivulta kohdasta OIKOPOLUT **Luomu-> Luomun lomakkeet ja ohjeet**, painikkeen löydät sivun vasemmasta laidasta.

Kuva Brita Suokas

Sisältö

- Luomuvalvontaan liittyminen
- Eläinten hoito-olot sisällä ja ulkona
- Eläinten alkuperä ja siirtymävaihe
- Eläinten terveydenhoito ja lääkintä
- Ruokinta, sallitut ja kielletyt rehut

Ennen valvontaan ilmoittautumista

Pääsääntöisesti peltoviljelyyn on oltava jo luonnonmukaisessa viljelyssä, tai ainakin siirtymävaiheessa, ennen eläintuotannon valvontaan ilmoittautumista. Myös luonnon- ja metsälaitumien on kuuluttava luonnonmukaisen tuotannon valvontaan.

Suunnittele toimintasi etukäteen

- Tee kirjallinen yksityiskohtainen suunnitelma luomueläintuotannon toteuttamisesta omalla tilallasi eli eläinhuoltosuunnitelma (luomueläinten hoitosuunnitelma).
- Mallilomake <http://luomu.fi/tietopankki/luomuelainten-hoitosuunnitelman-teko-lomake/>
- Luomuun siirtymisen suunnittelussa kannattaa käyttää apuna luomueläintuotannon asiantuntijoita.

Selvitä tarvitsetko poikkeuslupia ja hae ne tarvittaessa paikallisesta ely-keskuksesta.

Varmista, että lantavarastot ja eläinten ulkotarhat ovat nitraattiasetuksen määräysten mukaiset (Valtioneuvoston asetus 1250/2014). Ympäristövaatimusten noudattaminen tarkastetaan ensimmäisessä luomutuotanto-tarkastuksessa.

Valvontaan ilmoittautuminen

Tarvitset Eviran lomakkeet *Ilmoittautumislomake* ja *tuotantosuuntakohtainen Liitelomake*. Kokoa liitteeksi kaikki tarvittavat suunnitelmat ja lupahakemukset ja ilmoittaudu luomuvalvontaan oman alueesi ely-keskukseen.

Valvontaan voi ilmoittautua mihin vuodenaikaan vain. Sen voi tehdä heti kun toiminnassa pystytään noudattamaan luonnonmukaisen kotieläintuotannon tuotantoehtoja. Eläintuotannon siirtymäajat alkavat ilmoittautumispäivästä. Siirtymävaiheen aikana tuotetut kotieläintuotteet voi markkinoida vain tavanomaisesti tuotettuina.

On tärkeää, että selvität mitä muistiinpanoja sinun tulee koota luomuvalvonnan tarpeisiin. Ryhdy tekemään muistiinpanoja ja tallettamaan ostojen saateasiakirjoja heti alusta alkaen. Katso Muistiinpanot ja dokumentointi-ohje https://www.luomuwiki.fi/doku.php?id=luomuwiki:kotielaeintuotanto_muistiinpanot

Vuosittainen tarkastuskäynti paikan päällä

Ely-keskus lähettää tilalle eläintuotannon valvontaan erikoistuneen luomutarkastajan tekemään tarkastuskäynnin vähintään kerran vuodessa. Luomutarkastajan kanssa käydään läpi tuotantoehtojen vaatimusten toteutuminen. Luomukotieläintuotannon tarkastus tehdään useimmiten samalla kertaa kuin tehdään vuosittainen kasvintuotannon tarkastus.

Tuotantotarkastuksessa käydään läpi mm. seuraavat asiat

Tarkastuskäynnillä paikanpäällä ja muistiinpanoista
eläinmäärät tarkastushetkellä
eläinten terveydenhoito ja lääkitykset
eläinten hoito-olosuhteet rakennuksissa ja ulkotarhoissa, tilavaatimukset
luomulaidunten ja ulkoilualueiden käyttöajat
varastorakennukset ja muut rehujen varastointipaikat
luomurehujen ja siirtymävaiherehujen käyttö, tavanomaisten rehujen käyttö
ruokinnan toteuttaminen, rehunkulutustuistiinpanot, rehujen varastotase
ostetut rehut ja eläimet, saateasiakirjat
myydyt kasvituotteet ja myydyt eläimet, myydyt eläintuotteet

Luomu ja tavanomainen rinnakkain

Luomueläintuotannon valvonnassa olevalla tilalla voi olla luomueläimiä ja tavanomaisia eläimiä vain kun ne ovat eri eläinlajeja. Eri tuotantotavoin hoidettavia eläimiä on pidettävä eri rakennuksissa, tai rakennuksen osissa, erotettuina toisistaan ja myös eri tarhoissa ulkoalueilla. Luomulaitumella eläimet eivät saa olla yhtä aikaa. Samaa laidunta voi käyttää vuorotellen. Tavanomaisen eläinten rehunkulutuksesta sekä eläintuotteiden ja eläinten myynneistä on pidettävä vastaavanlaista kirjainpitoa kuin luomueläinten osalta.

Eläinmäärä tilalla suhteessa peltoalaan

Tilan eläinmäärä ei saa ylittää määrää, joka tuottaisi vuoden aikana yli 170 kg lannan kokonaistyppeä hehtaaria kohden, toisin sanoen ei yli 2ey/peltohehtaari. Mikäli eläimiä on yli 2ey/ha eläinten lantaa voi luovuttaa vain toiselle luomuviljelyssä olevalle tilalle, ei tavanomaiselle tilalle. Tarvitaan kirjallinen sopimus lannan luovuttamisesta ja tämä sopimus tulee toimittaa ely-keskukseen.

Hoito-olosuhteet sisällä ja ulkona

Luomutilalla on noudatettava eläinsuojelulain ja -asetusten mukaisia hoito-olosuhteiden vaatimuksia. Luomueläintuotannon tuotantosäännöt täydentävät lain vaatimuksia monin tavoin.

Hoito-olosuhteet kanaloissa

Virikehäkkikanaloiden käyttö on kiellettyä. Luomukanala on lattia- tai kerroslattikanala. Kanalassa on oltava vähintään 1/3 eläinten käytössä olevasta alueesta kiinteäpohjaista pehkualuetta, jolla on kuivikkeena esim. olkea, puulastua, hiekkaa tai turvetta.

Samassa osastossa saa olla enintään 3000 munivaa kanaa. Osasto on rakennus tai kiinteiden väliseinien rajaama osa rakennuksesta. Kanalan osastoilla saa olla käytössä yhteiset ruokinta-, ja munienkeruulaitteet sekä lannanpoistolaitteisto.

Osastot on pidettävä tyhjänä eri kasvatuserien välissä. Tauon aikana tilat ja rakenteet puhdistetaan ja desinfioi-

daan. Sallitut puhdistus – ja desinfiointiaineet lista löytyy Eviran eläintuotannon ehdot-ohjeen lopusta, Liite 3.

Uloslasku

Rakennukset ja niiden sisään-ulos – kulutiet on rakennettava siten, että kaikki linnut pääsevät helposti ulos. Kanojen on päästävä ulos aina, kun sääolosuhteet sen sallivat, vähintään toukokuusta lokakuuhun kestävä ajanjakson. Ulospääsy on järjestettävä aina kun mahdollista vähintään 1/3 ajaksi kanan elämästä.

Uloslaskusta voi tilapäisesti luopua, jos olosuhteet ovat vaaraksi eläinten terveydelle. Kanoille tällaisia olosuhteita, ovat mm. rankkasade, pakkanen tai erittäin kova tuuli. Alle 6 viikon ikäisiä lintuja sekä sairaita tai loukkaantuneita lintuja voi pitää sisällä sääoloista riippumatta.

Ulkotarha voi olla katettu enintään 75 % pinta-alasta. Katoksen on oltava avoseinäinen, lintu- tai tuuliverkot sallitaan seinämällä. Katos, jossa on kolme kiinteää seinää on sisätilaa, ei ulkotilaa.

Vähintään puolet ulkotarhan pinta-alasta on oltava aluetta, jolla on kasvillisuutta, esim. ruohoa, pensaita, puita. Jos suojaa antavia pensaita tai puita ei ole, linnuille on rakennettava suojapaikkoja.

Ulkotarha on pidettävä käyttämättömänä vähintään kaksi kuukautta eri kasvatuserien välissä.

Kanojen käytössä olevan tilan vähimmäismitoitus sisällä ja ulkona

Tilan on oltava esteettömästi eläinten vapaassa käytössä, ilman ruokintalaitteiden ja muiden rakenteiden täyttämää tilaa.

Linnuilla ulkotila tarkoittaa kokonaispinta-alaa, joka linnuille on varattava ulkotarhakäyttöön. Ulkotilan ei tarvitse olla jatkuvasti koko pinta-alaltaan eläinten käytössä, vaan alueen käyttöä voi vuorotella, jotta kasvusto pääsee välillä uusiutumaan.

Munivat kanat	Sisällä tilaa	Orsitilaa cm/lintu	Ulkotilaa m ² /lintu
	6 lintua/neliö	18	4

Muniville kanoille tulee olla munintapesät. Pesätilaa on oltava vähintään yksi yksilöpesä 7 kanaa kohden tai yksi neliömetri yhteispesäalaa 83 kanaa kohden.

Rakennuksissa on oltava ulosmeno- ja sisääntuloluukut, joiden yhteenlaskettu leveys on vähintään neljä metriä siipikarjan käytössä olevan rakennuksen sataa pinta-aneliometriä kohden. Jos ulko- ja sisätilojen välillä on ns. terassi, voidaan ulosmeno- ja sisääntuloluukuiksi laskea terassin ja ulkotilan väliset luukut. Kts. yksityiskohdat siipikarjaa koskevista eläinsuojelumääräyksistä sekä Eviran tuotantoehdoista, kohta 8.4.2

Rakennusten valaistus ja lepoaika

Rakennuksessa tulee olla ikkunoita, tai muita valoaukkoja, vähintään niin paljon, että niiden pinta-ala vastaa 5 % eläinsuojan lattiapinta-alasta. Jos tasaista luonnonvaloa antavia valoaukkoja on seinien lisäksi myös katossa, voidaan hyväksyä alle 5 prosentin osuus.

Linnuille on järjestettävä joka vuorokausi lepoaikaa vähintään 8 tuntia. Ikkunoiden valaisutehoa tulee voida säädellä kesäaikaan.

Eläinten alkuperä ja siirtymävaihe luomuun

Pääsääntö on, että eläimet ovat koko elämänsä ajan luomuhoidossa. Tavanomaisesta tuotannosta luomuun siirtyvien eläinten on oltava tietty siirtymäaika luomutuotantoehtojen mukaisessa hoidossa ennen kuin tuotteita saa markkinoida luomuna. Siirtymävaiheen aikana tuotetut kotieläintuotteet voi markkinoida vain tavanomaisesti tuotettuina.

Siirtymävaihe luomuun tavanomaisesta tuotannosta siirtyessä on 6 viikkoa munantuotannossa. Eloon tai lihaksi myytäessä siirtymäaika on 10 viikkoa.

Poikkeusluvalla voi hankkia tavanomaisia kananuorikoita

Jos luomualkuperää olevia kananpoikasia ei ole saatavissa, tilalle voi hakea lupaa hankkia tavanomaisesti kasvatettuja untuvikkoja ja niistä kasvatettuja kananuorikoita.

Tavanomaisesta kananpoikaskasvatuksesta saa ottaa kananuorikoita, joilla ei ole 6 viikon siirtymäaikaa, kun seuraavat ehdot täyttyvät

- nuorikot ovat luomutilalle tullessaan alle 18 viikon ikäisiä
- poikaset on ruokittu luomutuotannon tuotanto-ohjeiden mukaan
- eläinlääkinnässä on noudatettu luomuohjeita
- poikaskasvattajalla ja luomutuottajalla on tuotannosta kasvatuseräkohtainen kirjallinen sopimus
- poikaskasvattaja pitää kasvatuksesta muistiinpanoja ja ottaa tarvittaessa vastaan luomutarkastuskäynnin

Lupa haetaan lomakkeella Luomuvalvontalomake 9b, tavanomaisesti kasvatetun siipikarjan hankkiminen kohta 11. Nykytiedon mukaan poikkeuslupaa voi hakea 31.12.2017 saakka, sen jälkeen hyväksytään vain alusta alkaen luomuhoidossa olevien eläinten hankinta.

Eläinten lääkintä

Eläinlääkkeitä, loishäätövalmisteita, rokotteita ja homeopaattisia valmisteita saa käyttää vain eläinlääkärin määräämänä. Myös sellaiset lääkkeet ovat sallittuja, joiden tuotantoprosessissa on ollut mukana muuntogeenisiä organismeja (gmo). Kokkidiostaatit ovat kiellettyjä.

Jos lääkevalmisteelle tai rokotteelle on määrätty varoaika, sitä on noudatettava vähintään kaksinkertaisena ennen kuin eläimen tuotteita saa luovuttaa luomuelintarvikkeeksi. Hoidetut eläimet on oltava selkeästi tunnistettavissa varoajan aikana ja niiden tuotteet on pidettävä erillään luomutuotteista.

Lääkehoidon rajoitukset

Kanoille, joiden tuotantoelinkaari on yli yhden vuoden, on sallittua antaa lääkevalmisteita korkeintaan kolme

Kuva Brita Suokas

kertaa 12 kuukauden aikana ilman, että eläin menettää luomustatuksensa. Yhdeksi hoitokerraksi katsotaan kaikki yhtä sairaustapausta varten annetut lääkehoidot. Loislääkitystä, rokotteita ja lain säätämiä pakollisia taudinvastustusohjelmiin kuuluvia lääkityksiä ei lasketa hoitokertojen lukumäärään.

Jos lääkehoitoja tarvitaan enemmän kuin tuotantoehdot sallivat, eläin on palautettava siirtymävaiheen alkuun. Siirtymävaiheen aikana ei eläintä eikä sen tuotteita voi markkinoida luonnonmukaisesti tuotettuina. Munat ovat jälleen luomua kun viimeisestä lääkityskerrasta on kulunut 6 viikkoa. Eläimen liha on luomua sen jälkeen kun lääkityksestä on kulunut 10 viikkoa.

Ruokinta, sallitut ja kielletyt rehut, rehunsäilöntäaineet

Ruokinta

Pääsääntö on, että eläimet ruokitaan luomurehuilla. Luomukanojen rehun tulee koostua vähintään 20- prosenttisesti tilalla itse viljellyistä ja/tai yhteistyössä toisten luomutilojen tai rehualan toimijoiden kanssa tuotetuista rehuista.

Ostorehujen osalta luomukotieläintuottajan on varmistettava, että rehu on luomua. Tätä varten tarvitaan myyjän luomutodistus sekä eräkohtainen vaatimuksen mukaisuusvakuutus (esim. viljapassi, teollisen rehun vakuustodistus).

Teollisten rehujen ja kivennäisten tuoteselosteista tulee varmistaa, että niiden raaka-aineet ovat EU:n luomusäätelyssä listattuja luomueläimille sallittuja tuotteita. Kanojen ruokinnassa saa käyttää EU ja ETA-maissa tuotettua kestävästä kalastuksesta saatua kalajauhoa.

Ensimmäisen ja toisen siirtymävaihevuoden rehujen käyttäminen on rajoitettua. Vain toisen siirtymävaihevuoden (sv2) rehusatoa voi ostaa. Siirtymävaiheen rehujen sallittujen käyttömäärien yksityiskohtaiset vaatimukset tulee varmistaa Eviran luomutuotantoehdoista ruokintaa suunniteltaessa. Kirjanpito luomu- ja siirtymävaiherehujen syöttömääristä on erittäin tärkeää. Kts. Eviran tuotantoehdot luku 5.2

Kanoille tulee antaa päivittäin jotain karkearehua

- tuoretta, kuivattua tai säilörehuksi tehtyä nurmirehua
- viljojen tai palkokasvien olkea
- juurikasveja. Perunaa ei lueta juurikasviksi.

Tavanomaisen rehun rajoitettu käyttömahdollisuus

Kanojen ruokinnassa on mahdollista

- käyttää enintään 5% tavanomaisesti tuotettua kasviperäistä valkuaisrehua vuodessa, se ei saa kuitenkaan olla gm-kasveista peräisin olevaa rehua
- tavanomaisen rehun osuus saa olla rehujen päivänoksesta enintään 25% rehun kuiva-aineesta laskettuna

- lasketaan maatalousperäisen rehun kuiva-ainepitoisuudesta, kalajauhon ja kivennäisten kuiva-ainetta ei lasketa

Nykytiedon mukaan tavanomaisen rehun käyttömahdollisuus päättyy vuoden 31.12.2017 lopussa.

Tuotantoehdoissa listattu kielletyt ja sallitut rehujen raaka-aineet

Kielletyt	Sallitut rajoitetusti
muuntogeenisten organismien tuottamat rehut, esim. gm-soija ja gm-maissi	Max 5% tavanomaisesti viljeltyjä rehuja yksimaisille
keinotekoisesti valmistetut, synteettiset aminohapot	vitamiinit, kivennäisaineet ja hivenaineet
eläinten kasvun ja tuotannon edistämiseen tarkoitetut kasvunedistäjät, kuten lisääaineantibiootit	voi käyttää rehunvalmistuksessa rajoitetusti säilöntä-, sidonta-, ja paakkuuntumisen estoaineita
heksaaniuuton avulla tehdyn kasviöljyjen valmistuksen sivutuotteena syntyvät öljykasvirouheet	säilörehun ja viljan säilönässä sallittu orgaaniset hapot. Esim. maito-, muurahais-, propionihappo

Yksityiskohtaiset listat sallituista rehuista, rehunsäilöntäaineista ja rehun lisäaineista löytyvät Eviran Eläintuotannon ehdot - julkaisun lopusta, Liitteet 1 ja 2.

Lisää tietoa hankesivulta

www.luomu.fi/tietopankki/luomuvalvonta-elaintiloilla/

Kirjoittaja

Brita Suokas, Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti